
„ILLATZSÁKOK” 1.

25. FEJLESZTÉSI MŰVÉSZETI MODUL

KÉSZÍTETTE: DR. PÁLI JUDIT, KOVÁCS ÉVA, SIPOS ERZSÉBET,
SCHMIDTNÉ BALÁS ESZTER, TARNAI LÁSZLÓ, VITÉZ GYÖNGYVÉR

MODULLEÍRÁS

25. MODUL. „ILLATZSÁKOK” 1.

A modul célja	<ul style="list-style-type: none"> – preventív célú képesség- és készségfejlesztés, – tanulási nehézségek megelőzése, – szociokognitív funkciók fejlesztése, – szociabilitás fejlesztése, – kulturális beágyazódás a hagyományok rendszerébe
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	1–2. osztály A gyermekek funkcionális életkorához igazítottan
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési keresztmodulok, Fejlesztési művészeti modulok Az „Illatszások” modulok (belső) számozásuk szerint következzenek egymás után!
A képességfejlesztés fókuszai	<ul style="list-style-type: none"> – motoros koordináció alapfolyamatai, – észlelési folyamatok, – figyelmi folyamatok, – emlékezeti folyamatok, – gondolkodási folyamatok, – érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok

AJÁNLÁS: FEJLESZTÉSI CÉLOK

Az ízeletést, a szaglást, a bőrérzékelést fejlesztő moduloknál tekintetbe kell venni, hogy pl. a hideg-meleg ingerhelyzetek, a selymes, ill. szúrós ízek vagy szúrós illatok, szagok felismerése, összerendeződése a korai fejlődésben nagyon fontos döntési tényező. Gondoljunk csak arra, hogy az emberi fejlődés korai időszakában ez a tanulási folyamat életfontosságú volt!

Teremtsünk olyan helyzeteket, ahol külön az ízre, a szaglásra, a bőringerekre irányítjuk a gyermekek figyelmét, hogy különböző ingereket tapasztaljanak meg, majd később azonos tulajdonságok mögött váljon tudatos felismeréssé, hogy a komplex élmény ízhez, illatokhoz, szagokhoz, bőringerekhez hogyan kapcsolódik! Ezek az ingerek belső élményeket mozgósítanak, amelyek kezdetben nehezen differenciálódnak.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési keresztmodulok, Fejlesztési művészeti modulok

Tanulmány a „Matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és BFMŰ modulokhoz

- dr. Páli Judit: A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei, bölcsészdoktori disszertáció, ELTE, Budapest, 1980.
- dr. Páli Judit: Játék és gondolkodási stratégia, I., II., III., Óvodai Nevelés, 1984, 6., 7., 8. szám
- dr. Páli Judit, Forgách Balázs: Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkártya, Kukucs Stúdió Játékműhely; Novum Kiadó, Budapest, 2005.
- dr. Páli Judit–Kukucs Stúdió akkreditált pedagógus-továbbképző tanfolyama: A játék (a közös játék) szerepe az idegrendszer fejlődésében és a szocializációban
- Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulásszervezés
- Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola: Prevenációs programja
- Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekéért Alapítvány keretében: A matematikai tanulási nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika-órán és azon kívül – pedagógus-továbbképzés, ismételt akkreditálása folyamatban
- Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekéért Alapítvány keretében: A matematikai tanulási zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálatát – 18 éves korig – pedagógus-továbbképzés, ismételt akkreditálása folyamatban
- Prof. PhD Ladislav Košč CSc. Kalkulia III. tesztcsomag (DYS Alapítvány standardizálta, magyarországi reprezentatív minta alapján. A tesztcsomagot a DYS Alapítvány gondozza. A dyscalculia vizsgálatokat a Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola és Tanulást Segítő Fejlesztő Központban végezzük, koveva@dys.hu)

ÉRTÉKELÉS

A differenciáló pedagógia elterjedésével a Tyler-féle elképzelés mentén fontossá vált a pedagógiai célok felülvizsgálata, a gyermekek előzetes széles körű tapasztalatainak figyelembevétele és az értékelés differenciáltabbá válása. Saját munkánkban, amely a fejlesztő céloknak rendelődik alá, főként a diagnosztikus értékelést használjuk, a játszó folyamatba ágyazva. (Felhasznált irodalom: Didaktika, Falus Iván [szerk.], 1998.)

Törekszünk arra, hogy a gyermekek önellenőrzéssel vagy egymás ellenőrzésével azonnal korrigálni tudják tevékenységeik lépéseit. Ezekkel a célkitűzéseinkkel pszichológiai tekintetben nagymértékben kihasználjuk azt a rést, amely Vigotszkij munkásságához köthetően a fejlődéslélektan egyik alapigazsága: mit tud a gyermek kis segítséggel, amit egyedül még nem... (legközelebbi fejlődési zóna, Vigotszkij, a hivatkozást lásd a tanulmányban). Esetünkben a modulok munkamódszerei azt a célt valósítják meg, hogy lehetőleg a gyermekek váljanak egymás segítőivé, ezzel adunk hangsúlyt a szociokognitív folyamatoknak.

Az iskolában tanuló gyerekek között igen nagy különbség mutatkozhat a kognitív képességek, a fejlődési ütem terén, illetve az otthonról hozott ismeretek, tanulásra való motiváltság szintjeiben. Ezek a különbségek a művészetek iránti érdeklődésben, készségtárgyakhoz való viszonyban is erősen megmutatkoznak. Fontos, hogy a készségtárgyakat tanító pedagógus maximálisan rugalmasan kezelje az egyéni adottság-, képességbeli különbségeket.

A készségtárgyakban a művészeti produktumok (képzőművészeti alkotások, éneklés, táncolás, mozgásos tevékenységek stb.) minőségi értékelésénél a pedagógusok értékelő magatartásának, valamint a tanulók kölcsönös és önértékelésének jellemzője a pozitívumokra való támaszkodás, az elért sikerek, eredmények megerősítése. Ezáltal a pozitív véleménynyilvánítások erősítik a tanulók belső motivációját, önbizalmát az adott művészeti tevékenységek iránt. A tévedések megbeszélése, kijavítása közösen történik. A hibák elfogadása, a tanulási folyamat részekénti kezelése biztonságot ad a gyermekeknek.

AZ ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév, illetve év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve – a képességfejlesztés területére fókuszáltnak.

AZ ÉRTÉKELÉS IDEJE

Minden tevékenység – módszertől függetlenül – ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMÉLYE

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától; lehetőleg a csoportos tevékenységeknél a gyermekek maguk értékeljenek.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

- a) A csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert: a közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.
- b) Az egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert, amely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak:

- a) Heterogén pár esetén nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanuláskor is a segítség, a támogatás erős, az ellenőrzéskor is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.
- b) Homogén pár esetén a kölcsönös támogatás kapja a fő szerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

3. Önálló, egyéni, részben egyénre szabott vagy individuális munka esetén:

- a) Önellenőrzés, értékelés során a gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.
- b) Tanítói ellenőrzés, értékelés: az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTRENDSZERE

A készségi tárgyak eltérő tevékenységtípusai eltérő értékelési szempontokat kívánnak meg, de szem előtt kell tartani a diagnosztikus szemléletet.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok mindig az adott produktum, alkotás bemutatásával zárulnak. A bemutatók ellenőrzése, értékelése történhet a tanár által, csoportosan, párban vagy önértékeléssel.

A gyermekek által végzett értékeléseknél meg kell adni az értékelési szempontokat is, hiszen más szempontrendszert igényel egy kézműves alkotás, mint egy néptáncbemutató.

Kézműves foglalkozásokon a gyermek:

- Képzőművészeti tevékenységek iránt milyen mértékben érdeklődő?
- Témaválasztása milyen mértékben változatos?
- Színhasználata milyen mértékben változatos, esetleg érzelemkifejező (fekete, vörös stb.).
- A tanult technikák alkalmazásában milyen mértékben bátor?
- Eszközhasználata milyen mértékben biztos?

Modulok: Méhviaszgyertya, Só–liszt gyurma, Advent 3. (adventi koszorú készítése), Álarc – gipszmaszk, Illatpárnák, Madárijesztő

AZ ÉRTÉKELÉS MÓDSZERE

A modulok filozófiájának megfelelően az ellenőrzés-értékelés folyamatjellegű, diagnosztikus-elemző, és nagymértékben a gyermekek véleményeit veszi figyelembe. A felnőtt saját értékelésével inkább mintaadó, semmint autokratikus hangadó.

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

MODULVÁZLAT

	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a melléletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport – A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (melléklet megjelölése)
				Munkaformák	Módszerek	
A tartalom feldolgozása						
	<p>Gyűjtőmunka</p> <p>Az illatpárnák elkészítését hazai, jellegzetes illatú fűszernövények gyűjtése előzi meg.</p> <p>A gyermekek otthonról előre megbeszélte szárított fűszernövényeket hoznak (6-8 félét).</p> <p>Javasolt fűszerek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bors, - fokhagyma, - kakukkfű, - tárkony, - majoránna, - menta, - citromfű, - bazsalikom 	<p>*mozgáskoordinációs alapkészségek, finommotoros koordináció, a mozgás tervezése, szervezése, szaglási, ízlelési, tapintási ingerek kódolása, felismerése, feldolgozása, szín, nagyság, forma, illat-, szagkonstanciák, bőringerek, „jó-egész” létrehozása (Gestalt), figyelmi folyamatok, különböző időtávú emlékezeti folyamatok, általános tájékozottság, általános szókincs*</p>	<p>Az illatszákok későbbi felhasználhatósága miatt fontos, hogy a gyermekek azonos fűszernövényeket gyűjtsenek, mivel később az illatpárnákkal a szaglást, mint észlelés erősítését szolgáló játékot fognak játszani.</p>	<p>individuális munka</p>	<p>egyéni gyűjtőmunka</p>	<p>szárított fűszernövények: bors, fokhagyma, kakukkfű, tárkony, majoránna, menta, citromfű, bazsalikom</p>

	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport – A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (melléklet megjelölése)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>Hozott fűszerek elemzése, rendszerezése 15 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> – A gyerekek kibontják a fűszereket. – Körbeadják, megszagolják az összeset. – Spontán beszélgetnek a szerzett élményekről. – Az élmények megbeszélése után a gyermekek a tanító segítő kérdései alapján többféle szempontból csoportosítják az illatokat. <p>Kérdések, rendszerezési szempontok:</p> <p>Kérdéseim alapján válogassátok szét a fűszernövényeket!</p> <ul style="list-style-type: none"> – Melyek számotokra a kellemes és a kevésbé kellemes illatok? – Melyek a nagyon erős és a kevésbé erős illatok? – Mely illatokkal találkozunk gyakrabban, melyikkel ritkábban? – Melyik fűszernek szeretitek az illatát? 	<p>* motoros koordináció szem–kéz finommotoros koordináció, mozgástervezés, mozgásszervezés, szaglási, ízlelési, tapintási ingerek kódolása, felismerése, feldolgozása, szín, nagyság, forma, szag-, illatkonstanciák, bőringerek, anyagismeret, „jó-egész” létrehozása (Gestalt), figyelmi folyamatok, különböző időtávú emlékezeti folyamatok, grafomotoros mozgás, képi megjelenítés rajz, írás által, általános tájékozottság, általános szókinccs, halmazba sorolás, szétválogatás, csoportosítás, osztályba sorolás, általánosítás – konkretizálás, rész-egész, nézőpontváltás, beszédészlelés, beszédmegértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai, kulturális életviteli szempontok belső élmény, szociabilitás*</p>	<p>A tevékenységet csoportalakítás, csoportszerepek megbeszélése előzze meg, abban az esetben, ha nincsenek már meglévő csoportok!</p> <p>A kérdések számossága, nehézsége fokozható.</p> <p>Tanulásszervezési módok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az illatzacskók számossága tetszés szerint változtatható, fontos azonban, hogy minden gyermek ugyanannyit készítsen. – Ételek gyűjtése, melyekben az adott fűszerek, illatok fellelhetők. 	<p>kooperatív csoportmunka</p> <p>frontális</p> <p>kooperatív csoportmunka</p>	<p>csoportos megbeszélés, válogatás, „szóforgó”</p> <p>tanári feladatismertetés</p> <p>közös válogatás</p>	<p>szárított fűszernövények: bors, fokhagyma, kakukkfű, tárkony, majoránna, menta, citromfű, bazsalikom</p>